COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 10 december 2003

betreffende de steunmaatregel die Duitsland in de vorm van leningen van de Wagnisbeteiligungsgesellschaft (participatiemaatschappij) en het Landesförderinstitut (regionale ontwikkelingsmaatschappij) ten uitvoer heeft gelegd ten gunste van Neue Harzer Werke GmbH

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2003) 4496)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2005/564/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ([1]) en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

I. PROCEDURE

(1) Bij schrijven van 23 februari 1999 stelde Duitsland de Commissie ervan in kennis dat het steun aan Neue Harzer Werke GmbH (hierna „NHW" genoemd) had verleend.

(2) Bij schrijven van 13 juli 2000 heeft de Commissie Duitsland in kennis gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden ten aanzien van deze steunmaatregel.

(3) Het besluit van de Commissie tot inleiding van de procedure is in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* ([2]) bekendgemaakt. De Commissie heeft de belanghebbenden uitgenodigd hun opmerkingen over de steun te maken.

(4) Op 17 oktober 2001 heeft de Commissie een negatieve beschikking (Beschikking 2002/377/EG ([3])) gegeven met betrekking tot het deel van de staatssteun dat Duitsland aan NHW had toegekend voor de herstructurering van de onderneming in de periode van 1996 tot 1999.

(5) Bij schrijven van 17 oktober 2001 heeft de Commissie Duitsland in kennis gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden ten aanzien van de overige maatregelen.

([1]) PB C 301 van 21.10.2000, blz. 16, en PB C 32 van 5.2.2002, blz. 9.
([2]) Zie voetnoot 1.
([3]) PB L 134 van 22.5.2002, blz. 51.

(6) Het besluit van de Commissie tot uitbreiding van de procedure is in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* ([4]) bekendgemaakt. De Commissie heeft de belanghebbenden uitgenodigd hun opmerkingen over de steunmaatregelen te maken.

II. **BESCHRIJVING VAN DE STEUN**

(7) De steunontvangende onderneming, NHW, is gevestigd in Saksen-Anhalt, Duitsland, een steungebied in de zin van artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag. NHW werd opgericht in maart 1996, toen de eigenaars het failliete Harzer Werke GmbH van de curator verwierven via een overname van activa. NHW was actief in de sector gietijzer. Oorspronkelijk had de onderneming twee productielijnen voor zandgietwerk en centrifugaal gieten.

(8) Op 24 juli 2000 moest NHW het faillissement aanvragen. In aansluiting op het faillissement heeft de curator op 4 januari 2001, met goedkeuring van de vergadering van schuldeisers, de aandelen van de onderneming aan een nieuwe investeerder, ASSET GmbH, verkocht voor de prijs van 1 DEM.

(9) Voorts deelde Duitsland de Commissie mee dat de inspanningen van de nieuwe investeerder, ASSET GmbH, om de onderneming opnieuw levensvatbaar te maken, in juli 2001 op niets waren uitgelopen en dat de faillissementsprocedure vervolgens moest worden voortgezet.

(10) Volgens Duitsland moeten de respectieve activa nu dus worden verkocht in het kader van de reguliere faillissementsprocedure om de schuldeisers van NHW te betalen. Op 21 december 2001 werden de activiteiten in verband met zandgietwerk stopgezet en de respectieve activa zullen worden geliquideerd. In het kader van de faillissementsprocedure werd de productie op basis van centrifugaal gieten voortgezet. Zij zal naar alle waarschijnlijkheid met goedkeuring van de vergadering van schuldeisers door de curator via een overname van activa worden verkocht aan een nieuwe investeerder.

(11) Deze onderzoeksprocedure heeft betrekking op de herstructurering van NHW tussen 1996 en 1999.

(12) In 1996 werd een herstructureringsplan opgesteld om binnen drie jaar de levensvatbaarheid te herstellen. De herstructureringskosten bedroegen 8 415 864 EUR (16 460 000 DEM). Op basis van dit plan werd aan NHW 4 963 110 EUR (9 707 000 DEM) steun verleend voor de herstructurering van de onderneming tussen 1996 en 1999.

(13) De herstructurering zou als volgt worden gefinancierd:

Tabel 1

Overheidsmiddelen ten behoeve van de herstructurering

(in DEM)

1	Investeringssubsidie „Gemeinschaftsaufgabe (GA-Mittel)" ([1])	4 402 000
2	Investeringssubsidie „Investitionszulage" ([2])	531 000
3	Lening WBG ([3]) „Konsolidierungsprogramm" ([4])	2 000 000
4	Lening LFI ([5]) „Konsolidierungsprogramm" ([6])	744 000
5	Subsidie BvS ([7])	2 000 000
	Subtotaal DEM	9 677 000
	EUR	*4 947 771*

([1]) Gemeinschaftsaufgabe, „Förderung der regionalen Wirtschaftsaufgabe", 26e. kaderprogramma.
([2]) Investitionszulagengesetz.
([3]) Wagnisbeteiligungsgesellschaft.
([4]) Richtlinie zur Förderung von Konsolidierungsbeteiligungen im Mittelstand (Sachsen-Anhalt) (Kaderregeling ter bevordering van consolidatieparticipaties in kleine en middelgrote ondernemingen in de deelstaat Saksen-Anhalt).
([5]) Landesförderinstitut.
([6]) Konsolidierungsfond des Landes Sachsen-Anhalt.
([7]) Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben.

([4]) Zie voetnoot 1.

Tabel 2

Particuliere bijdragen ten behoeve van de herstructurering

(in DEM)

6	Kapitaalinjectie	500 000
7	Lening KfW	2 750 000
8	Krediet NordLB	2 000 000
9	Leasingovereenkomst	1 179 000
10	Cashflow	354 000
	Subtotaal DEM	6 783 000
	EUR	*3 468 093*

Totaal (tabel 1 + tabel 2)	**16 460 000**
EUR	***8 415 864***

(14) Aangezien Duitsland aangaf dat de maatregelen 1 tot en met 4 in tabel 1 werden uitgevoerd in overeenstemming met reeds door de Commissie goedgekeurde steunnregelingen, werden deze maatregelen aanvankelijk beschouwd als bestaande steun en werden zij bijgevolg niet beoordeeld in het kader van de formele onderzoeksprocedure die op 13 juli 2000 werd ingeleid. Bijgevolg werd aanvankelijk alleen maatregel 5 beschouwd als herstructureringssteun ad hoc, waarvan de verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt moest worden nagegaan.

(15) Op 17 oktober 2001 hechtte de Commissie haar goedkeuring aan Beschikking 2002/377/EG met betrekking tot de steunmaatregel ad hoc ten bedrage van 1 022 584 EUR (2 miljoen DEM), die werd beoordeeld overeenkomstig de communautaire kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ([5]) (hierna „de kaderregeling van 1994" genoemd). In deze beschikking concludeerde de Commissie dat de herstructureringssteun ad hoc voor NHW onverenigbaar was met de gemeenschappelijke markt.

(16) In het kader van de beoordeling werden de maatregelen 7, 8 en 9 in tabel 2 niet beschouwd als particuliere bijdragen, aangezien Duitsland, ondanks een bevel tot het geven van inlichtingen overeenkomstig artikel 10 van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag ([6]), niet de noodzakelijke gegevens verstrekte op basis waarvan de Commissie kon beoordelen of de maatregelen met de marktvoorwaarden strookten.

(17) Op de dag waarop zij Beschikking 2002/377/EG met betrekking tot maatregel 5 gaf, nam de Commissie ook het besluit om de formele onderzoeksprocedure op grond van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag uit te breiden tot de maatregelen 3 en 4 in tabel 1 ten bedrage van 1 402 985 EUR (2 744 000 DEM). Deze maatregelen waren een onderdeel van hetzelfde herstructureringsplan als de maatregel die in Beschikking 2002/377/EG is beoordeeld. Zij konden echter om formele redenen niet worden opgenomen in de oorspronkelijke beoordeling, omdat zij geacht werden te zijn genomen in het kader van door de Commissie goedgekeurde steunregelingen die als bestaande steun moesten worden beschouwd. Als een maatregel bestaande steun vormt, kan zij niet rechtstreeks worden onderworpen aan een individuele beoordeling overeenkomstig artikel 88, lid 2, aangezien zij in beginsel als reeds goedgekeurd moet worden beschouwd.

(18) In het besluit om het formele onderzoek uit te breiden, kwam de Commissie tot de slotsom dat steun ten bedrage van 1 402 985 EUR (2 744 000 DEM) niet verenigbaar was met de criteria van de reeds goedgekeurde steunregelingen en dus daadwerkelijk moest worden beschouwd als steun ad hoc voor het herstructureringsplan, die – net zoals de reeds beoordeelde steun ad hoc – in overeenstemming moest zijn met de afwijkingen die waren vastgesteld voor de goedkeuring van herstructureringssteun.

([5]) PB C 368 van 23.12.1994, blz. 12.
([6]) PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1. Verordening laatstelijk gewijzigd bij de Toetredingsakte van 2003.

III. **OPMERKINGEN VAN DUITSLAND**

(19) Bij schrijven van 14 oktober 2003 verstrekte Duitsland aanvullende informatie betreffende de zogenaamde particuliere bijdragen voor de herstructurering (de maatregelen 7, 8 en 9 in tabel 2). Volgens deze informatie:

a) bevatte maatregel 7 een rentesubsidie van 2 812 EUR (5 500 DEM);

b) bevatte maatregel 8 een rentesubsidie van 8 684 EUR (16 985 DEM);

c) is maatregel 9 nooit in werking getreden.

IV. **BEOORDELING VAN DE STEUNMAATREGEL**

(20) Overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag is alle met staatsmiddelen bekostigde steun aan specifieke ondernemingen die de mededinging vervalst of dreigt te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt. Maatregelen die onder de toepassing vallen van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en geen bestaande steun vormen, zijn meestal onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, tenzij zij vallen onder de uitzonderingsbepalingen van artikel 87, lid 2 of lid 3, van het EG-Verdrag.

1. **Steun**

(21) De Commissie merkt op dat de in de maatregelen 7 en 8 in tabel 2 vervatte rentesubsidies 11 496 EUR bedragen en de in Verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de-minimissteun ([7]) vastgestelde drempel voor de-minimissteun dus niet wordt overschreden. Bijgevolg moeten deze maatregelen in het kader van deze beschikking niet verder worden beoordeeld.

(22) De maatregelen 3 en 4, twee leningen ten bedrage van 1 402 985 EUR, vallen in tegenstelling tot de beweringen van Duitsland niet onder de bestaande steunregelingen. Op grond van de redenen die reeds in de besluiten tot inleiding van de procedure werden toegelicht, moeten zij dus worden beschouwd als steunmaatregelen ad hoc voor de herstructurering van NHW.

(23) Duitsland verstrekte deze leningen om de herstructurering van NHW, een onderneming in moeilijkheden, te financieren. Hierdoor werden economische voordelen aan een specifieke onderneming verstrekt die deze onderneming onder normale marktvoorwaarden niet zou hebben ontvangen. Gezien hun aard zullen deze maatregelen waarschijnlijk de mededinging vervalsen. Gelet op de aard van de ondersteuning en gezien het feit dat er binnen de gemeenschappelijke markt handelsverkeer is tussen de lidstaten in de bedrijfstakken waartoe de begunstigde onderneming behoort, vallen de betreffende steunmaatregelen onder de bepalingen van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. De maatregelen vormen dus steun.

2. **Uitzonderingsregeling op grond van artikel 87 van het EG-Verdrag**

(24) In artikel 87, leden 2 en 3, worden de voorwaarden vastgesteld op grond waarvan steun verenigbaar is of als verenigbaar kan worden beschouwd met de gemeenschappelijke markt.

(25) Beide leningen waren verleend om de herstructurering van NHW tussen 1996 en 1999 te financieren. Dit was ook het geval met de andere herstructureringsmaatregelen die reeds in het kader van Beschikking 2002/377/EG zijn beoordeeld. Net zoals de reeds beoordeelde maatregelen moeten beide leningen dus worden getoetst aan de kaderregeling van 1994, waarin de Commissie uitvoerig de voorwaarden heeft omschreven voor een positieve uitoefening van haar discretionaire bevoegdheid op grond van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag. Hoewel de onderneming in een in aanmerking komend gebied is gelegen, moet steun ad hoc aan een onderneming in moeilijkheden op grond van deze kaderregeling worden beoordeeld, zelfs indien rekening wordt gehouden met belangen inzake regionale ontwikkeling. In het bijzonder moet de herstructurering leiden tot een economisch levensvatbare onderneming die bijdraagt tot de ontwikkeling van het gebied zonder dat voortdurende steun nodig is ([8]).

([7]) PB L 10 van 13.1.2001, blz. 30.
([8]) Zie punt 3.2.3 van de kaderregeling van 1994.

(26) Zoals reeds is uiteengezet in Beschikking 2002/377/EG, blijkt uit de informatie die door Duitsland is verstrekt, dat alle steun aan de begunstigde onderneming was verstrekt vóór de bekendmaking van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden van 1999 ([9]) (hierna „de richtsnoeren van 1999" genoemd). Volgens punt 7.5 van de richtsnoeren van 1999 is de kaderregeling van 1994 van toepassing op de betreffende maatregelen.

(27) Voorts wordt opgemerkt dat de maatregelen een onderdeel vormen van een herstructureringsplan dat de Commissie reeds had beoordeeld in haar Beschikking 2002/377/EG.

a) *Herstel van de levensvatbaarheid*

(28) Volgens de kaderregeling van 1994 dient het herstructureringsplan de levensvatbaarheid binnen een redelijk tijdsbestek te herstellen. Na de herstructurering moet de onderneming op eigen kracht op de markt kunnen concurreren.

(29) In Beschikking 2002/377/EG heeft de Commissie de herstructureringssteun al beoordeeld in het licht van dit criterium. Zij kwam tot de conclusie dat niet was voldaan aan het levensvatbaarheidscriterium van de kaderregeling van 1994, aangezien het herstructureringsplan niet geschikt werd bevonden om de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn te herstellen. Deze conclusie was gebaseerd op de vaststelling dat:

a) de omzet die in het plan werd beoogd, te hoog was geraamd;

b) de vaste kosten — een van de redenen voor het eerste falen — onvoldoende werden aangepakt in het plan;

c) de inkrimping van het personeel van 203 tot 177 werknemers onvoldoende was om de personeelskosten te drukken;

d) de in het plan geraamde overige exploitatiekosten, met name de hoge onderhoudskosten, buitensporig hoog waren.

(30) Aangezien beide leningen voor dezelfde herstructurering en volgens hetzelfde herstructureringsplan werden verleend, kan de Commissie alleen maar haar conclusies herhalen dat de levensvatbaarheid door het plan niet werd gegarandeerd.

b) *Voorkoming van vervalsing van de mededinging*

(31) Een andere voorwaarde van de kaderregeling van 1994 is dat maatregelen worden genomen om de nadelige gevolgen van de steun voor de mededinging zoveel mogelijk te beperken. Wanneer de onderneming actief is op markten met overcapaciteit, moet dit leiden tot een vermindering van de productiecapaciteit van de onderneming.

(32) In dit verband wordt erop gewezen dat NHW — zoals reeds is vastgesteld in Beschikking 2002/377/EG — op het ogenblik dat de steun werd verleend, moest worden beschouwd als een kleine en middelgrote onderneming (KMO). Volgens de kaderregeling van 1994 neemt de Commissie voor steun aan KMO's een minder restrictieve houding aan, in het bijzonder wat capaciteitsverminderingen ([10]) betreft.

(33) Rekening houdend met het feit dat de steun werd verleend aan een KMO met een bijzonder klein marktaandeel, komt de Commissie tot de conclusie dat de steun aan NHW de mededinging niet buitensporig kon vervalsen in de zin van de kaderregeling van 1994.

([9]) PB C 288 van 9.10.1999, blz. 2.
([10]) Punt 3.2.4 van de kaderregeling.

c) *De vraag of de steun in verhouding staat tot de kosten en baten van de herstructurering*

(34) In de kaderregeling van 1994 wordt bepaald dat de steun tot het voor de uitvoering van de herstructurering strikt noodzakelijke minimum beperkt moet blijven.

(35) In Beschikking 2002/377/EG kwam de Commissie tot de conclusie dat op twee punten niet was voldaan aan het evenredigheidscriterium.

(36) Ten eerste moet de begunstigde onderneming op grond van het evenredigheidscriterium een belangrijke bijdrage leveren aan de herstructurering die uit eigen of met externe middelen tegen marktarieven moet worden gefinancierd. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de investeerder daadwerkelijk een bijdrage leverde van 0,5 miljoen DEM. Aangezien tijdens de onderzoeksprocedure geen nadere gegevens over de voorwaarden van de leasingovereenkomst (maatregel 9 in tabel 2) werden verstrekt, kon de Commissie niet beoordelen of deze bijdrage tegen marktvoorwaarden tot stand was gekomen. Desondanks werd bij de beoordeling van de belangrijkheid van de bijdrage van de begunstigde onderneming de leasingovereenkomst als onbelangrijk beschouwd.

(37) Voorts konden de andere bijdragen niet als bijdragen van de begunstigde onderneming worden beschouwd. Aangezien ondanks het bevel tot het verstrekken van inlichtingen geen nadere gegevens over de KfW-leningen (maatregel 7 in tabel 2) werden meegedeeld, kon de Commissie niet beoordelen of deze bijdragen tegen marktvoorwaarden tot stand waren gekomen. Hetzelfde argument gold ook voor het krediet van NordLB (maatregel 8 in tabel 2). De cashflow (maatregel 10 in tabel 2) kon niet worden beschouwd als een bijdrage van de begunstigde onderneming, aangezien deze grotendeels werd verkregen dankzij vroegere staatssteun. Bovendien was deze cashflow in 1996 toen het herstructureringsplan werd opgesteld, nog niet gegenereerd en was deze dus onzeker.

(38) Derhalve kunnen deze bijdragen niet beschouwd worden als bijdragen van de begunstigde onderneming en kan er dus bij de beoordeling van de evenredigheid van de steun geen rekening mee worden gehouden. De herstructureringskosten bedroegen dus 16,46 miljoen DEM, waarbij 9,707 miljoen DEM of 58,9 % afkomstig was van overheidsinstellingen en 1,679 miljoen DEM of 10,2 % van de investeerder (mogelijkerwijs slechts 0,5 miljoen DEM of 3 %). Derhalve concludeerde de Commissie dat de bijdrage van de begunstigde onderneming niet als belangrijk kan worden beschouwd in de zin van de kaderregeling van 1994.

(39) Volgens de laatste gegevens die door Duitsland werden meegedeeld, is maatregel 9 in tabel 2 nooit ten uitvoer gelegd. In tegenstelling tot de toelichtingen en opmerkingen in Beschikking 2002/377/EG is geen bijdrage tot de herstructurering ten belope van dit bedrag geleverd.

(40) Volgens de laatste gegevens zijn de maatregelen 7 en 8 in tabel 2 ter waarde van 2 428 636 EUR (4,75 miljoen DEM) met openbare middelen geherfinancierd en bevatten zij een rentesubsidie van 11 496 EUR. Bijgevolg kunnen deze maatregelen, waaraan overheidssubsidies zijn gekoppeld, niet als particuliere bijdragen worden beschouwd.

(41) Rekening houdend met de laatste gegevens zijn er dus nog meer goede redenen om de bijdragen van de begunstigde onderneming niet als aanzienlijk te beschouwen in de zin van de kaderregeling van 1994.

(42) Ten tweede wordt op basis van de kaderregeling van 1994 onder de evenredigheidsvereiste ook verstaan dat aan investeringen slechts steun mag worden verleend indien deze steun noodzakelijk is voor de herstructurering. Anders is de steun niet beperkt tot het strikt noodzakelijke. In het besluit tot inleiding van de procedure betwijfelde de Commissie of de steun beperkt was tot het strikt noodzakelijke, aangezien de onderneming tijdens de herstructurering een deelneming van 20 % had verworven in Eigenguss Torgelow GmbH. Aangezien ondanks het bevel tot het verstrekken van inlichtingen geen gegevens over de redenen van deze deelneming werden meegedeeld, kan de Commissie niet beoordelen of deze acquisitie noodzakelijk was voor de herstructurering in 1996. Derhalve stelde de Commissie in Beschikking 2002/377/EG vast dat de steun niet tot een minimum was beperkt. In het kader van deze beschikking moet deze beoordeling worden bevestigd.

V. **CONCLUSIE**

(43) Gelet op het voorgaande kan worden vastgesteld dat de aan NHW verleende steun ten eerste niet voldoet aan de evenredigheidsvereiste en ten tweede niet gekoppeld was aan een uitvoerbaar herstructureringsplan dat de onderneming de mogelijkheid zou geven na de herstructurering op eigen kracht te concurreren. De Commissie komt dus tot het besluit dat de steun niet voldoet aan de voorwaarden die zijn vastgesteld in de kaderregeling van 1994 en bijgevolg niet verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De staatssteun ten belope van 1 402 985 EUR die Duitsland in de vorm van leningen van de Wagnisbeteiligungsgesellschaft (participatiemaatschappij) en het Landesförderinstitut (regionale ontwikkelingsmaatschappij) aan Neue Harzer Werke GmbH heeft verstrekt, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 2

1. Duitsland neemt alle nodige maatregelen om de in artikel 1 genoemde en onrechtmatig verleende steun van de begunstigde terug te vorderen.

2. De terugvordering dient onverwijld en in overeenstemming met de nationaal rechtelijke procedures te geschieden, voorzover die procedures een onverwijlde en daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de beschikking mogelijk maken. De terug te vorderen steun omvat rente vanaf de datum waarop de onrechtmatige steun voor de begunstigde beschikbaar was, tot de datum van terugbetaling van de steun. De rente wordt berekend op grond van de referentierentevoet welke wordt gehanteerd voor de berekening van het nettosubsidie-equivalent in het kader van regionale steunregelingen.

Artikel 3

Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen het heeft genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 10 december 2003.

Voor de Commissie
Mario MONTI
Lid van de Commissie